

Aan het werk

Sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid

Is de sociale zekerheid na jaren van hervormingen klaar voor de crisis en voor de toekomst?

Sinds het vorige economische dieptepunt – begin tachtiger jaren - zijn ingrijpende wijzigingen doorgevoerd in de sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid. De aandacht is in het sociaal beleid verschoven van uitkering naar werk. In de uitvoering zijn de sociale partners buiten spel gezeten en konden nieuwe marktpartijen volop experimenteren in een tijd van toenemende krapte op de arbeidsmarkt.

Zeker nu dringt de vraag zich op of het nieuwe stelsel toekomstbestendig is.

Hebben de veranderingen hun doel bereikt? Zullen ook in de toekomst minder mensen in de uitkering komen? Biedt dit stelsel voldoende inkomenszekerheid?

Aanleiding voor het debat is het (bijna) verschijnen van 'Het hervormingsmoeras van de verzorgingsstaat' van Paul de Beer, Nicolette van Gestel en Mark van de Meer

Deelnemers aan het debat

Piet Hein Donner, minister Sociale Zaken

Paul de Beer, hoogleraar UvA, AIAS

Jaap Jongejan, voorzitter CNV Bedrijvenbond

Joop Lindhorst, voorzitter Raad van Bestuur UWV

Gespreksleider Rens de Jong, adjunct hoofdredacteur BNR

Organisatie De Burcht en FD Mediagroep

Het debat

Beschermen of activeren?

Paul de Beer geeft de belangrijkste conclusies weer uit 'Het Hervormingsmoeras van de verzorgingsstaat'. In dit boek is de gang van zaken sinds 1980 onder de loep genomen. De eerste conclusie is dat de hervormingen elkaar te snel hebben opgevolgd. Met een enorme drang om het verleden achter zich te laten zijn steeds nieuwe veranderingen ingezet, telkens op basis van weer een compromis over de toekomst en telkens ook nog voor de voorafgaande hervorming effect kon hebben. De beslissers hebben zichzelf en andere betrokken niet de kans gegund om van de ervaringen te leren. Een tweede conclusie is dat sterk is gezocht naar reductie van kosten. Dat is aardig gelukt, de bestedingen zijn gehalveerd. Te weinig is gekeken naar de inkomenseffecten voor betrokkenen. Inmiddels leeft 1 op de 5 mensen met een uitkering in armoede. Tenslotte is de doelstelling niet gehaald om van uitkering naar werk te gaan. Over het geheel is het aantal mensen met een uitkering harder gedaald dan dat het aantal mensen met werk is gestegen.

Minister Donner geeft in zijn reactie op bijna alle punten aan dat hij de conclusies van de onderzoekers niet deelt. Allereerst legt hij zich dagelijks neer bij het feit dat de politiek wordt gestuurd door de werkelijkheid van dat moment. Dat leidt nu eenmaal voortdurend tot besluiten die vervolgens weer ter discussie kunnen staan.

Veranderingen in de werkelijkheid doen zich op dit moment en de komende tijd vooral voor op de arbeidsmarkt, door de crisis, maar ook door de effecten die daardoor tijdelijk worden verhuld: demografische ontwikkelingen, toenemende behoefte aan flexibiliteit bij werknemers, groei van zzp'ers en kwalitatieve tekorten.

Daarbij vindt hij dat de uitvoering er op dit moment goed voorstaat, voor zover dat mogelijk is in deze tijden. De fusie van UWV en CWI en de samenwerking van het werkbedrijf met de gemeenten op Locaties Werk en Inkomen biedt voor het eerst een kader voor het re-integratiebeleid.

Ook ziet hij een andere kostenwerkelijkheid dan de onderzoekers. Dat de uitkeringen zijn gedaald, betekent toch ook dat er daardoor een aantal mensen minder mensen in armoede leeft. Maar dat de kosten voor sociale zekerheid lager zijn, maakt weinig indruk op een minister die andere collectieve sociale kosten ziet stijgen, zoals voor zorg en AOW. Ook houdt hij vast aan de overtuiging dat bescherming niet werkt. Hij legt impliciet de uitdaging neer bij alle partijen om werkelijke resultaten te bereiken in het verhogen van de inzetbaarheid en het daarmee versterken van de weerbaarheid van mensen op de arbeidsmarkt en hij betreurt het dat op dit moment veel te weinig is bereikt in de afgelopen twintig jaar.

[volledige toespraak van Donner]

http://home.szw.nl/index.cfm?menu_item_id=14140&hoofdmenu_item_id=13827&rubriek_item=392061&rubriek_id=391819&link_id=167516

Sociale zekerheid op de korte termijn

In het debat – dat ook op de radio is uitgezonden – gaat het toch vooral over de sociale zekerheid in de huidige crisis.

De vraag – die steeds spannender wordt – is of we nog te maken hebben met een korte, heftige crisis of met een crisis van langere duur die meer structurele effecten gaat krijgen. De aanpak is tot nu toe gericht op een crisis van korte duur en het binnen de poort houden van zoveel mogelijk mensen, waarbij de mensen die ontslagen worden zo snel mogelijk van werk naar werk gaan.

Voor de WW wordt in Den Haag geen spaarpot opgebouwd, maar er is voorlopig ruimte om ontslagen op te vangen, volgens Donner, nu dus onder meer in de vorm van deeltijd-WW. De maatregel is nog te jong om de effecten te kunnen bezien. Jongejan en ander vakbondsonderhandelaars zijn bezig om de afspraken rond te krijgen met bedrijven. Bovenop de deeltijd-WW moeten per bedrijf een aantal aanvullende afspraken worden afgetikt, bijvoorbeeld over pensioen, scholing of het vervolg. Jongejan benadrukt dat je wel moet kijken naar het mogelijke effect op de langere termijn. Wat betekent het als de WW structureel wordt? Donner zit klaar om partijen die afspraken op oneigenlijke gronden frustreren op het matje te roepen, maar er is nog geen kandidaat voor zo'n gesprek. Het UWV van Lindhorst is nog volop bezig met het fijnregelen van de zaken. Medewerkers zitten bij werkgevers aan tafel die werktijdverkorting hebben aangevraagd. Ook Jongejan vindt het verkorten van lijnen en het snel bij elkaar brengen van vraag en aanbod een goede zaak.

Toch blijft het beschermen van inkomens deel van de 'corebusiness' van de vakbeweging. Dat blijkt ook weer als de discussie even gaat over de positie van ouderen. De participatie van ouderen neemt toe maar dan gaat het vooral om de mensen die aan het werk blijven. Ouderen die eenmaal hun baan verliezen komen niet meer aan de slag. De minister denkt daarom dat het een goede zaak is om ontzietmaatregelen die ouderen duurder maken af te schaffen. De vakbond – en ook werkgevers – zien dat oudere werknemers niet snel aan ander werk komen, zien ook wat hun waarde is voor een bedrijf. In de werkelijkheid van nu worden dan ook relatief minder ouderen ontslagen.

Tot slot krijgt de minister toch nog een ongevraagd advies mee van De Beer. Als hij nu wil dat jongeren mee betalen aan de AOW, moet hij niet roepen dat het in de toekomst onbetaalbaar is.